

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 26. februarja 2015*

„Predhodno odločanje — Območje svobode, varnosti in pravice — Azil — Direktiva 2004/83/ES — Člen 9(2)(b),(c) in (e) — Minimalni standardi glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca — Pogoji za priznanje statusa begunca — Dejanja preganjanja — Kazenske sankcije v zvezi s pripadnikom oboroženih sil Združenih držav zaradi zavrnitve opravljanja vojaške službe v Iraku“

V zadevi C-472/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Bayerisches Verwaltungsgericht München (Nemčija) z odločbo z dne 20. avgusta 2013, ki je prispela na Sodišče 2. septembra 2013, v postopku

Andre Lawrence Shepherd

proti

Zvezni republiki Nemčiji,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, K. Lenaerts, podpredsednik Sodišča v funkciji sodnika drugega senata, J.-C. Bonichot (poročevalec), A. Arabadžiev in J. L. da Cruz Vilaça, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: I. Illéssy, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 25. junija 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. Shepherd R. Marx, odvetnik,
- za nemško vlado T. Henze, A. Wiedmann in K. Petersen, agenti,
- za grško vlado M. Michelogiannaki, agentka,
- za nizozemsko vlado M. Bulterman in B. Koopman, agentki,
- za vlado Združenega kraljestva M. Holt, agent, skupaj s S. Fatimo, barrister,

* Jezik postopka: nemščina.

— za Evropsko komisijo M. Condou-Durande in W. Bogensberger, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 11. novembra 2014

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 9(2)(b),(c) in (e) Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 7, str. 96).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. L. Shepherdom, državljanom Združenih držav Amerike, in Bundesrepublik Deutschland zaradi odločitve zadnje, da se A. L. Shepherdu ne prizna status begunca.

Pravni okvir

Konvencija o statusu beguncev

- 3 V skladu s členom 1(A)(2), prvi pododstavek, Konvencije o statusu beguncev, podpisane v Ženevi 28. julija 1951 (*Zbirka pogodb Združenih narodov*, zvezek 189, str. 150, št. 2545 (1954)), ki je začela veljati 22. aprila 1954 (v nadaljevanju: Ženevska konvencija), kakor je bila dopolnjena s Protokolom o statusu beguncev, sklenjenim 31. januarja 1967 v New Yorku, ki je začel veljati 4. oktobra 1967, izraz „begunec“ velja za katero koli osebo, ki se zaradi „utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rasne, verske, nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi tega strahu noče uporabiti zaščite te države, ali osebo, ki nima državljanstva, in se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, pa se ne more ali noče zaradi omenjenega strahu vrniti v to državo“.

Direktiva 2004/83

- 4 Direktiva 2004/83 vsebuje te uvodne izjave:

„(1) Skupna azilna politika, vključno s skupnim evropskim azilnim sistemom, je sestavni del cilja Evropske unije postopnega oblikovanja območja svobode, varnosti in pravice, odprtega osebam, ki jih okoliščine prisilijo k legitimnemu iskanju zaščite v [Uniji].

[...]

(3) Ženevska konvencija [...] predstavlja temelj mednarodne pravne ureditve za zaščito beguncev.

[...]

(6) Glavni cilj te direktive je po eni strani zagotoviti, da države članice uporabljajo skupna merila za ugotavljanje, katere osebe resnično potrebujejo mednarodno zaščito, po drugi strani pa zagotoviti, da je v vseh državah članicah tem osebam na voljo določena minimalna raven ugodnosti.

[...]

(16) Določijo naj se minimalni standardi za opredelitev in vsebino statusa begunca, ki pristojnim nacionalnim organom držav članic pomagajo pri uporabi Ženevske konvencije.

(17) Treba je uvesti skupna merila za priznavanje statusa begunca prosilcem za azil v smislu člena 1 Ženevske konvencije.“

5 V skladu s členom 1 Direktive 2004/83 je njen namen določitev minimalnih standardov glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna mednarodna zaščita, in glede vsebine te zaščite.

6 V skladu s členom 2(c) navedene direktive za namene te direktive „begunec“ pomeni državljan tretje države, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rasne, verske, nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi tega strahu noče izkoristiti zaščite te države [...].“

7 Člen 4 navedene direktive določa pogoje za obravnavanje upoštevni dejstev in okoliščin, ki jih mora prosilec predložiti za utemeljitev prošnje za mednarodno zaščito. Tretji odstavek tega člena določa:

„Obravnava prošnje za mednarodno zaščito se izvede v vsakem posameznem primeru posebej in upošteva naslednje:

(a) vsa ustrezna dejstva, ki se nanašajo na izvorno državo v času odločanja o prošnji, vključno z zakoni in predpisi izvirne države in načinom njihovega izvajanja;

(b) ustrezne izjave in dokumentacijo, ki jo predloži prosilec, vključno z informacijami o tem, ali je prosilec podvržen ali izpostavljen preganjanju [...];

(c) individualni položaj in osebne okoliščine prosilca, vključno z dejavniki, kot so poreklo, spol in starost, za oceno dejstva, ali bi na podlagi prosilčevih osebnih okoliščin dejanja, ki jim je prosilec izpostavljen ali bi jim bil lahko izpostavljen, pomenila preganjanje ali resno škodo;

[...]“.

8 V členu 9 navedene direktive, naslovljenem „Dejanja preganjanja“, so ta v odstavku 1 in 2 opredeljena tako:

„1. Dejanja preganjanja v smislu člena 1A Ženevske konvencije morajo:

(a) biti dovolj resne narave ali dovolj ponavljajoča, da predstavljajo hudo kršitev temeljnih človekovih pravic, zlasti pravic, od katerih odstopanja niso mogoča po členu 15(2) [Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP)]; ali

(b) predstavljati akumulacijo različnih ukrepov, vključno s kršitvami človekovih pravic, ki je dovolj huda, da vpliva na posameznika na podoben način kot je opisano v točki (a).

2. Dejanja preganjanja, opredeljena v odstavku 1, imajo lahko med drugim naslednje oblike:

[...]

(b) pravni, upravni, policijski in/ali sodni ukrepi, ki so sami po sebi diskriminatorni ali izvedeni na diskriminatoren način;

(c) pregon ali kazen, ki je nesorazmerna ali diskriminatorna;

[...]

- (e) pregon ali kazen zaradi zavrnitve služenja vojaškega roka [opravljanja vojaške službe] v spopadu, kjer bi služenje vojaškega roka [opravljanje vojaške službe] vključevalo kazniva dejanja ali dejanja, ki spadajo med izključitvene klavzule, navedene v členu 12(2);

[...]“

- 9 Člen 9(3) Direktive 2004/83 zahteva obstoj povezave med razlogi za preganjanje iz člena 10 navedene direktive in dejanji preganjanja.

- 10 V členu 12 navedene direktive, naslovljenem „Izključitev“, je v odstavkih 2 in 3 določeno:

„2. Državljan tretje države ali oseba brez državljanstva ne more imeti statusa begunca, če obstajajo tehtni razlogi za domnevo:

- (a) da je storil kaznivo dejanje proti miru, vojni zločin ali zločin proti človeštvu, kot so opredeljeni v mednarodnih instrumentih, ki določajo takšna kazniva dejanja;
- (b) da je storil težje nepolitično kaznivo dejanje izven države sprejemnice, preden ga je ta sprejela kot begunca (tj. preden mu je izdala dovoljenje za prebivanje, ki je temeljilo na podelitvi statusa begunca); tudi če so storjena zaradi domnevno političnih ciljev se lahko izredno kruta dejanja štejejo za težja nepolitična kazniva dejanja;
- (c) da je kriv dejanj, ki nasprotujejo namenom in načelom Združenih narodov, določenim v Preambuli in členih 1 in 2 Listine Združenih narodov.

3. Odstavek 2 se uporablja za osebe, ki napeljujejo k izvrševanju kaznivih dejanj ali dejavnosti, navedenih v tem odstavku, ali pri njih kako drugače sodelujejo.“

- 11 V skladu s členom 13 Direktive 2004/83 država članica prizna status begunca prosilcu, ki izpolnjuje med drugim pogoje iz členov 9 in 10 te direktive.

Nemško pravo

- 12 Člen 3(1) in (2) zakona o azilnem postopku (Asylverfahrensgesetz) z dne 27. julija 1993 (BGBl. 1993 I, str. 1361) v različici, ki je bila objavljena 2. septembra 2008 (BGBl. 2008 I, str. 1798, v nadaljevanju: AsylVfG), na katerega se sklicuje predložitvena odločba, določa:

„(1) Tujec je begunec v smislu [Ženevske] [k]onvencije, če je v državi, katere državljanstvo ima ali v kateri ima svoje običajno prebivališče kot oseba brez državljanstva, izpostavljen grožnjam iz člena 60(1) zakona o prebivanju, poklicni dejavnosti in integraciji tujcev na zveznem ozemlju (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) z dne 30. julija 2004 (BGBl. 2004 I, str. 1950, v nadaljevanju: Aufenthaltsgesetz).

(2) Tujec ne more imeti statusa begunca v smislu odstavka 1, če obstajajo tehtni razlogi za domnevo:

1. da je storil kaznivo dejanje proti miru, vojni zločin ali zločin proti človeštvu, kot so opredeljeni v mednarodnih instrumentih, ki določajo taka kazniva dejanja,
2. da je storil težje nepolitično kaznivo dejanje zunaj nacionalnega ozemlja, preden je bil tam sprejet kot begunec, zlasti izredno kruto dejanje, tudi če je bilo storjeno zaradi domnevno političnih ciljev, ali

3. da je kriv dejanj, ki nasprotujejo namenom in načelom Združenih narodov.

Prvi stavek se uporablja tudi za tujce, ki napeljujejo k izvrševanju teh kaznivih dejanj ali dejavnosti ali pri njih kako drugače sodelujejo.“

13 Člen 60(1) Aufenthaltsgesetz v različici, objavljeni 25. februarja 2008 (BGBl 2008 I, str. 162), določa:

„(1) V skladu z [Ženevsko] [k]onvencijo [...] tujec ne sme biti izročen organom države, v kateri bi bila njegovo življenje ali svoboda ogrožena zaradi njegove rase, vere, državljanstva, pripadnosti neki družbeni skupini ali političnega prepričanja. [...] Pregon v smislu prvega stavka lahko izhaja iz

a) države,

b) strank ali organizacij, ki nadzorujejo državo ali bistveni del ozemlja države, ali

c) nedržavnih akterjev, če je mogoče dokazati, da akterji iz točk (a) in (b), vključno z mednarodnimi organizacijami, ne morejo ali nočejo zagotoviti zaščite pred pregonom, ne glede na to, ali v državi obstaja pooblastilo za izvrševanje državne oblasti ali ne,

razen če znotraj zadevne države obstaja druga možnost bega. Za ugotovitev, ali je podan pregon na podlagi prvega stavka, se dopolnilno uporabijo členi 4(4) in od 7 do 10 Direktive 2004/83 [...]. Če se tujec sklicuje na prepoved odstranitve na podlagi tega odstavka, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [(zvezni urad za migracije in begunce)] [...] v azilnem postopku ugotovi, ali so izpolnjeni pogoji iz prvega stavka in je treba tujcu priznati status begunca. Odločbo Bundesamt für Migration und Flüchtlinge je mogoče izpodbijati le na podlagi določb [AsylVfG].“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

14 A. L. Shepherd, državljan Združenih držav Amerike, se je decembra 2003 v Združenih državah Amerike prijavil za opravljanje vojaške službe v aktivnih enotah ameriških oboroženih sil za obdobje petnajstih mesecev. Usposobljen je bil za mehanika za vzdrževanje helikopterjev in septembra 2004 premeščen v bataljon za zračno podporo v Katterbachu (Nemčija). Njegova enota je bila takrat že nameščena v Iraku, zato je bil poslan v oporišče Speicher blizu Tikrita (Irak).

15 Od septembra 2004 do februarja 2005 je skrbel za vzdrževanje helikopterjev, pri čemer ni bil udeležen niti v neposrednih vojaških operacijah niti v bojih.

16 Njegova enota se je februarja 2005 vrnila v oporišče v Nemčiji. Svojo pogodbo je podaljšal.

17 Ukaz o ponovni napotitvi v Irak je prejel 1. aprila 2007. Pred odhodom iz Nemčije je 11. aprila 2007 vojsko zapustil, ker ni hotel več sodelovati v vojni v Iraku, za katero je menil, da je nezakonita, in pri vojnih zločinih, za katere je trdil, da so bili storjeni. Stanoval je pri znancu, dokler ni avgusta 2008 pri nemških pristojnih organih zaprosil za azil. V podporo svoji prošnji je v bistvu trdil, da mu je zaradi zavrnitve dokončanja opravljanja vojaške službe v Iraku grozil kazenski pregon in da bi dezertacija, ki je v Ameriki hudo kaznivo dejanje, vplivala na njegovo življenje tako, da bi bil v svoji državi socialno izobčen.

18 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge je njegovo prošnjo za azil zavrnil z odločbo z dne 31. marca 2011.

19 Zadevna oseba je pri predložitvenem sodišču zahtevala, da se ta odločba razglasi za nično in da se ji prizna status begunca. Oprla se je na povezane določbe člena 3(1) in (4) AsylVfG ter člena 60(1) Aufenthaltsgesetz.

- 20 Predložitveno sodišče mora poleg odgovora na vprašanje, ali bo prosilcu v njegovi izvorni državi grozilo preganjanje zaradi dezertacije, ugotoviti zlasti stopnjo sodelovanja v vojaških operacijah, ki jo mora izpolniti pripadnik vojaških sil, da se sankcije zaradi njegove dezertacije štejejo za „dejanja preganjanja“ v smislu člena 9(2)(e) Direktive 2004/83, saj v njem naveden izraz „vojaška služba [, ki bi vključevala] kršitve v smislu člena 12(2)“ ni jasno opredeljen.
- 21 V teh okoliščinah je Bayerisches Verwaltungsgericht München prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 9(2)(e) Direktive 2004/83 razlagati tako, da spadajo na področje zaščite le osebe, katerih konkretne vojaške dolžnosti zajemajo neposredno udeležbo v spopadih, torej oborožene operacije, oziroma so pristojne za odreditev takih operacij (prva možnost), ali lahko pod zaščito te določbe spadajo tudi drugi člani vojaških sil, če so njihove dolžnosti omejene na logistično, tehnično podporo enoti zunaj dejanskega spopada in imajo le posreden vpliv na dejansko bojevanje (druga možnost)?

2. Če je treba na prvo vprašanje odgovoriti v smislu druge možnosti:

Ali je treba člen 9(2)(e) Direktive 2004/83 razlagati tako, da mora med opravljanjem vojaške službe v (mednarodnem ali nacionalnem) spopadu pretežno ali sistematično prihajati do storitev kaznivih dejanj ali dejanj v smislu člena 12(2) Direktive 2004/83 (prva možnost), ali pa zadostuje, da prosilec za mednarodno zaščito dokaže, da so vojaške sile, ki jim pripada, na posameznem območju, na katerem so bile, v posameznih primerih storile kršitve v smislu člena 12(2)(a) Direktive 2004/83, bodisi zato, ker so se posamezni ukazi za namestitev izkazali za kazniva dejanja v tem smislu, bodisi zato, ker je šlo za prestopke posameznikov (druga možnost)?

3. Če je treba na drugo vprašanje odgovoriti v smislu druge možnosti:

Ali se zaščita beguncev zagotovi le, če je tudi v prihodnosti z zahtevano stopnjo verjetnosti onkraj razumnega dvoma mogoče pričakovati, da bo prišlo do kršitev mednarodnega humanitarnega prava, ali pa zadostuje, da prosilec za mednarodno zaščito opiše dejstva, glede na katera je v konkretnem spopadu (zagotovo ali najverjetneje) prišlo do tovrstnih kršitev, in zato možnosti, da bi bil vanje vpleten, ni mogoče izključiti?

4. Ali nedopuščanje ali pregon kršitev mednarodnega humanitarnega prava s strani vojaškega sodišča izključuje zaščito beguncev na podlagi člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 ali pa to dejstvo ne igra nobene vloge?

Ali mora priti celo do pregona pri Mednarodnem kazenskem sodišču?

5. Ali dejstvo, da namestitev vojaških sil oziroma okupacijski statut odobri mednarodna skupnost ali da temeljita na pooblastilu Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov, izključuje zaščito beguncev?

6. Ali je za priznanje zaščite beguncev v skladu s členom 9(2)(e) Direktive 2004/83 potrebno, da bi bilo prosilca pri izpolnjevanju njegovih dolžnosti mogoče obsoditi na podlagi statuta Mednarodnega kazenskega sodišča (prva možnost), ali pa se zaščita beguncev zagotovi, še preden je dosežen ta prag, in se tako prosilcu za mednarodno zaščito ni treba bati kazenskega pregona, pa mu kljub temu njegova vest ne dopušča opravljanja vojaške službe (druga možnost)?

7. Če je treba na šesto vprašanje odgovoriti v smislu druge možnosti:

Ali dejstvo, da prosilec za mednarodno zaščito ni izkoristil možnosti za uporabo rednega postopka uveljavljanja ugovora vesti vojaški dolžnosti, čeprav je imel priložnost za to, izključuje zaščito beguncev na podlagi zgoraj navedenih predpisov ali pa je zaščita beguncev mogoča, tudi če gre za dejansko odločitev, ki temelji na vesti?

8. Ali pomeni nečastna odpustitev iz vojske, naložitev zaporne kazni ter s tem povezano socialno izobčenje in neugodnosti dejanje preganjanja v smislu člena 9(2)(b) ali (c) Direktive 2004/83?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

- 22 Prvič, spomniti je treba, da je iz uvodnih izjav 3, 16 in 17 Direktive 2004/83 razvidno, da je Ženevska konvencija temelj mednarodne pravne ureditve za zaščito beguncev in da so bile določbe te direktive o priznanju statusa begunca in njegovi vsebini sprejete za pomoč pristojnim organom držav članic pri uporabi te konvencije na podlagi skupnih pojmov in meril (sodba X in drugi, od C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, točka 39 in navedena sodna praksa).
- 23 Določbe Direktive 2004/83 je torej treba razlagati ob upoštevanju njene splošne sistematike in namena ter ob spoštovanju Ženevske konvencije in drugih upoštevnih pogodb iz člena 78(1) PDEU. Kot je razvidno iz uvodne izjave 10 te direktive, je treba pri tej razlagi upoštevati tudi pravice, priznane zlasti z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah (sodba X in drugi, EU:C:2013:720, točka 40).
- 24 Drugič, spomniti je treba, da je v skladu s členom 2(c) Direktive 2004/83 begunec zlasti državlján tretje države, ki je zunaj države, katere državlján je, „zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem“ zaradi rasne, verske in nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti družbeni skupini in ne more ali „zaradi tega strahu“ noče izkoristiti „zaščite“ te države. Zadevni državlján se mora tako zaradi okoliščin v izvorni državi utemeljeno bati preganjanja iz vsaj enega od petih razlogov, ki so naštetí v tej direktivi in Ženevski konvenciji (sodba Salahadin Abdulla in drugi, C-175/08, C-176/08, C-178/08 in C-179/08, EU:C:2010:105, točki 56 in 57).
- 25 Tretjič, poudariti je treba, da so v členu 9 Direktive 2004/83 opredeljeni elementi, na podlagi katerih je mogoče dejanja šteti za dejanja pregona v smislu člena 1(A) Ženevske konvencije. Člen 9(1)(a) te direktive glede tega natančneje določa, da morajo biti upoštevana dejanja dovolj resna ali ponavljajoča, da pomenijo hudo kršitev temeljnih človekovih pravic, zlasti absolutnih pravic, od katerih odstopanja v skladu s členom 15(2) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin niso mogoča. Poleg tega člen 9(1)(b) navedene direktive natančneje določa, da je treba za preganjanje šteti tudi akumulacijo različnih ukrepov, vključno s kršitvami človekovih pravic, ki je dovolj huda, da vpliva na posameznika na podoben način, kot je opisano v členu 9(1)(a) te direktive. Iz teh določb je razvidno, da kršitev temeljnih pravic, če je dovolj huda, pomeni preganjanje v smislu člena 1(A) Ženevske konvencije (sodba X in drugi, EU:C:2013:720, točke od 51 do 53).
- 26 Četrtič, poudariti je treba, da je treba na podlagi člena 4(3)(a),(b) in (c) Direktive 2004/83 pri obravnavi prošnje za mednarodno zaščito upoštevati vsa upoštevana dejstva v zvezi z izvorno državo v času odločanja o prošnji, ustrezne izjave in dokumentacijo, ki jo predloži prosilec, ter njegov individualni položaj in osebne okoliščine.
- 27 Določbe člena 9(2)(e) Direktive 2004/83, kot jih je predložitveno sodišče navedlo v prvih sedmih vprašanjih, ter določbe člena 9(2)(b) in (c), ki jih je navedeno sodišče navedlo v osmem vprašanju, je treba razlagati ob upoštevanju teh ugotovitev.

- 28 V tem smislu je treba spomniti tudi, da imajo v skladu s členom 9(2) Direktive 2004/83 „[d]ejanja preganjanja, opredeljena v odstavku 1, [...] lahko med drugim naslednje oblike: [...] (b) pravni, upravni, policijski in/ali sodni ukrepi, ki so sami po sebi diskriminatorni ali izvedeni na diskriminatoren način; (c) pregon ali kazen, ki je nesorazmerna ali diskriminatorna; [...] (e) pregon ali kazen zaradi zavrnitve služenja vojaškega roka [opravljanja vojaške službe] v spopadu, kjer bi služenje vojaškega roka [opravljanje vojaške službe] vključevalo kazniva dejanja ali dejanja, ki spadajo med izključitvene klavzule, navedene v členu 12(2)“.
- 29 Kot je generalna pravobranilka navedla v točkah od 39 do 43 sklepnih predlogov, je glede odstavka 2 člena 12 Direktive 2004/83 v okviru postopka v glavni stvari upošteveno zgolj sklicevanje na „vojne zločine“ iz točke (a) tega odstavka.

Vprašanja od prvega do sedmega

- 30 Predložitveno sodišče s temi vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba določbe člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 razlagati tako, da so nekatere okoliščine, ki se med drugim nanašajo na naravo nalog zadevnega vojaka, naravo zatrjevane zavrnitve, naravo spopada in naravo kaznivih dejanj, ki naj bi jih ta spopad vključeval, odločilne pri presoji, ki jo morajo opraviti nacionalni organi pri preverjanju, ali položaj, kot je ta iz postopka v glavni stvari, spada na področje uporabe teh določb.
- 31 Pred presojjo obsega takih okoliščin je treba ne eni strani poudariti, da ni sporno, da je v postopku v glavni stvari državljan, ki prosi za status begunca, izpostavljen pregonu in sankcijam v izvorni državi, ker je zavrnil opravljanje vojaške službe v spopadu. Navedena vprašanja se zato, kot je razvidno tudi iz predložitvene odločbe, ne nanašajo na razloge za preganjanje, kot so navedeni v členu 10 Direktive 2004/83, ampak zgolj na okoliščine, ki morajo biti izpolnjene, da se ta pregon in sankcije lahko opredelijo za „dejanja pregona“, kot so navedena v členu 9(2)(e) te direktive.
- 32 Na drugi strani je treba spomniti, da je cilj Direktive 2004/83, kot je med drugim razvidno iz njenih uvodnih izjav 1 in 6, opredelitev oseb, ki zaradi okoliščin resnično in legitimno potrebujejo mednarodno zaščito v Uniji. Okvir te direktive je predvsem humanitaren (glej v tem smislu sodbo B in D, C-57/09 in C-101/09, EU:C:2010:661, točka 93).
- 33 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da določbe člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 v delu, v katerem se nanašajo na zavrnitev opravljanja vojaške službe v spopadu, če bi ta služba vključevala vojne zločine, ne vsebujejo nobene omejitve glede oseb, na katere se ta služba nanaša. Ugotoviti je torej treba, da zakonodajalec Unije s sprejetjem teh določb ni hotel omejiti zaščite na nekatere osebe, ki opravljajo tako službo, med drugim na podlagi njihovega čina v vojaški hierarhiji, pogojev, pod katerimi so bili rekrutirane, ali narave nalog, ki jih opravljajo. Kot je generalna pravobranilka navedla v točki 32 sklepnih predlogov, te določbe zajemajo vse vojaško osebje, torej vključno z logističnim in podpornim osebjem.
- 34 Vendar je ob upoštevanju cilja Direktive 2004/83, na katerega je bilo opozorjeno v točki 32 te sodbe, in sicer da se opredelijo osebe, ki zaradi okoliščin resnično in legitimno potrebujejo mednarodno zaščito v Uniji, status vojaškega osebja nujen, vendar nezadosten pogoj za upravičenost do zaščite iz določbe člena 9(2)(e) te direktive.
- 35 Prvič, glede pogojev za uporabo člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 je treba na prvem mestu poudariti, da se ta določba nanaša na spopad. Iz tega izhaja, da nobeno opravljanje vojaške službe zunaj spopada ne glede na razlog ne more spadati na področje uporabe navedene določbe. Okoliščine, glede katerih je Sodišče zaproseno za presojjo obsega zaradi določitve področja uporabe, se morajo torej neposredno nanašati na določen spopad.

- 36 Na drugem mestu, iz samega besedila člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 je razvidno, da bi že samo opravljanje vojaške službe vključevalo vojaške zločine. Ta določba ne zajema zgolj položaja, v katerem bi moral prosilec taka kazniva dejanja storiti osebno.
- 37 Iz tega izhaja, da je zakonodajalec Unije hotel, da se objektivno upošteva splošen okvir, v katerem se ta služba opravlja. Načeloma zato niso izključeni položaji, v katerih bi prosilec pri storitvi takih kaznivih dejanj sodeloval zgolj posredno, zlasti če ni pripadnik bojnih enot, ampak je na primer razporejen v enoto za logistiko ali podporo. Posledično, okoliščina, da zadevna oseba zaradi sodelovanja, ki je zgolj posredno, ne more biti osebno preganjana na podlagi meril kazenskega prava in, natančneje, meril Mednarodnega kazenskega sodišča, ne more nasprotovati zaščiti, ki izhaja iz člena 9(2)(e) Direktive 2004/83.
- 38 Vendar čeprav mednarodna zaščita ni zagotovljena osebam, ki bi bile lahko osebno odgovorne za dejanja, opredeljena kot vojni zločini, kot so pripadniki bojnih enot, je to zaščito mogoče razširiti samo na druge osebe, katerih opravljanje nalog bi lahko pomenilo dovolj neposredno in razumsko mogoče sodelovanje pri takih dejanjih.
- 39 Na tretjem mestu, namen člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 je zaščititi prosilca, ki nasprotuje opravljanju vojaške službe, ker v prihodnje noče biti izpostavljen dejanjem iz člena 12(2) te direktive. Zadevna oseba se lahko torej opre samo na možnost izvedbe takih dejanj. Iz tega sledi, da določb navedene direktive ni mogoče razlagati tako, da zajemajo izključno položaje, v katerih je dokazano, da bo enota, ki ji prosilec pripada, storila vojni zločin. Poleg tega ni mogoče zahtevati, da je Mednarodno kazensko sodišče dejanja te enote že sankcioniralo, niti ob domnevi, da je to sodišče v obravnavanem primeru pristojno.
- 40 Na četrtem in zadnjem mestu, čeprav v okviru presoje dejstev, ki jo morajo za opredelitev okoliščin zadevne službe na podlagi člena 4(3) Direktive 2004/83 opraviti sami nacionalni organi pod nadzorom sodišča, nekateri dogodki, kot je med drugim predhodno ravnanje enote, ki ji prosilec pripada, ali kazenska obsodba, izrečena zoper člane te enote, lahko pomenijo enega izmed indicev, ki kažejo na to, da je mogoče, da bo ta enota ponovno izvedla vojni zločin, zgolj na podlagi teh dogodkov ni mogoče samodejno ugotoviti, da je ob zavrnitvi opravljanja službe s strani prosilca za status begunca obstajala verjetnost izvedbe takih zločinov. V teh okoliščinah lahko presoja, ki jo morajo torej opraviti nacionalni organi, temelji zgolj na sklopu indicev, ki ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavanega primera sam dokazuje, da je glede na položaj te službe storitev takih dejanj verjetna.
- 41 Drugič, glede pomembnosti okoliščine, da zadevna država prepoveduje vojne zločine ali da naj bi bilo vojaško posredovanje izvedeno na podlagi pooblastila Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov ali konsenza mednarodne skupnosti, je treba na eni strani poudariti, da vojaško posredovanje, izvedeno na podlagi resolucije navedenega sveta, načeloma vsekakor zagotavlja, da pri njem ne bodo storjeni vojni zločini, in da načeloma smiselno enako velja za operacijo na podlagi mednarodnega konsenza. Čeprav nikoli ni mogoče izključiti, da v okviru vojaške operacije pride do dejanj, ki so v nasprotju s samimi načeli Listine Združenih narodov, je treba okoliščino, da je bilo vojaško posredovanje izvedeno v takem okviru, upoštevati.
- 42 Na drugi strani je treba poudariti, da je treba v skladu s členom 4(3)(a) Direktive 2004/83 za pomembno šteti tudi okoliščino, da država ali države, ki izvajajo operacije, prepovedujejo vojne zločine. Obstoj – v pravnem redu teh držav – zakonodaje, ki kaznuje vojne zločine, in sodišč, ki zagotavljajo učinkovit pregon, v pravnem redu teh držav pomeni majhno verjetnost, da bi moral vojak teh držav storiti take zločine, zato se ta okoliščina vsekakor ne sme zanemariti.
- 43 Iz tega je razvidno, da mora v takih okoliščinah oseba, ki prosi za priznanje statusa begunca na podlagi člena 9(2)(e) Direktive 2004/83, z zadostno verjetnostjo dokazati, da enota, ki ji pripada, izvaja operacije, ki so ji naložene, ali je te operacije izvajala v preteklosti v takih okoliščinah, da je zelo verjetno, da bodo storjena taka dejanja, kot so navedena v tej določbi.

- 44 Tretjič, ker morajo v skladu z določbami Direktive 2004/83 dejanja preganjanja, na katera se sklicuje prosilec za status begunca, izhajati iz zavrnitve izvajanja službe, mora ta zavrnitev pomeniti edini način, na katerega se ta prosilec lahko izogne sodelovanju pri zatrjevanih vojnih zločinih. V zvezi s tem mora presoja, ki jo morajo opraviti nacionalni organi, v skladu s členom 4(3)(c) Direktive 2004/83 upoštevati med drugim dejstvo, da se navedeni prosilec v obravnavanem primeru ni le prostovoljno vključil v vojaške sile, čeprav so te že sodelovale v spopadu v Iraku, ampak je po tem, ko je že izvajal naloge zanje med prvim prebivanjem v tej državi, podaljšal svojo pogodbo z njimi.
- 45 Iz tega sledi, da okoliščina, na katero predložitveno sodišče opozarja v sedmem vprašanju, in sicer da naj prosilec za status begunca ne bi uporabil postopka za pridobitev statusa osebe z ugovorom vesti, izključuje vsakršno zaščito na podlagi člena 9(2)(e) Direktive 2004/83, razen če navedeni prosilec dokaže, da mu v konkretnem položaju ni bil na razpolago noben tak postopek.
- 46 Glede na vse te okoliščine je treba na vprašanja od ena do sedem odgovoriti, da je treba določbe člena 9(2)(e) Direktive 2004/83 razlagati tako, da:
- zajemajo vse vojaško osebje, vključno z logističnim in podpornim osebjem;
 - se nanašajo na položaj, v katerem bi opravljena vojaška služba v posameznem spopadu sama po sebi vključevala storitev vojnih zločinov, vključno s položaji, v katerih bi prosilec za status begunca pri takih zločinih sodeloval zgolj posredno, ker je verjetno, da bi z opravljanjem svojih nalog zagotavljal nujno podporo pripravi ali izvedbi teh zločinov;
 - se ne nanašajo izključno na položaje, v katerih je dokazano, da so bili vojni zločini že storjeni, ali v katerih bi bil mogoč postopek pred Mednarodnim kazenskim sodiščem, ampak tudi na položaje, v katerih prosilec za status begunca lahko dokaže, da je zelo verjetno, da bodo taki zločini storjeni;
 - mora presoja dejstev, ki jo morajo za opredelitev okoliščin zadevne službe opraviti sami nacionalni organi pod nadzorom sodišča, temeljiti na sklopu indicev, ki ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavanega primera, med drugim tistih, ki se nanašajo na upoštevana dejstva v zvezi z izvorno državo v času odločanja o prošnji ter na individualni položaj in osebne okoliščine prosilca, dokazuje, da je glede na okoliščine službe storitev zatrjevanih vojnih zločinov verjetna;
 - je treba pri presoji, ki jo morajo opraviti nacionalni organi, upoštevati okoliščine, da je bilo vojaško posredovanje izvedeno na podlagi pooblastila Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov ali konsenza mednarodne skupnosti in da država ali države, ki izvajajo operacije, prepovedujejo vojne zločine, in
 - mora biti zavrnitev opravljanja vojaške službe edini način, ki prosilcu za status begunca omogoča, da se izogne sodelovanju pri zatrjevanih vojnih zločinih, in da zato okoliščina, da prosilec za status begunca ni uporabil postopka za pridobitev statusa osebe z ugovorom vesti, izključuje vsakršno zaščito na podlagi člena 9(2)(e) Direktive 2004/83, razen če navedeni prosilec dokaže, da mu v konkretnem položaju ni bil na razpolago noben tak postopek.

Osmo vprašanje

- 47 Predložitveno sodišče z osmim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba določbe člena 9(2)(b) in (c) Direktive 2004/83 razlagati tako, da se med dejanja preganjanja, ki so v njih navedena, štejejo ukrepi, sprejeti zoper vojaka zaradi njegove zavrnitve opravljanja vojaške službe, kot so naložitev zaporne kazni, nečastna odpustitev iz vojske ter s tem povezano socialno izobčenje in neugodnosti.

- 48 Glede na ugotovitve, ki jih je v podporo že obravnavanih vprašanj navedlo predložitveno sodišče, je treba šteti, da navedeno sodišče to vprašanje navezuje na predpostavko, da nacionalni organi, zadolženi za obravnavanje prošnje tožeče stranke iz postopka v glavni stvari, štejejo, da ni dokazano, da bi storitev, katere izvedbo je prosilec zavrnil, vključevala storitev vojnega zločina.
- 49 V teh okoliščinah je treba najprej poudariti, da so v določbah člena 9(2)(b) in (c) Direktive 2004/83 navedena dejanja javnih organov, ki morajo biti v skladu z odstavkom 1 tega člena dovolj diskriminatorna ali nesorazmerna, kot je bilo poudarjeno v točki 25 te sodbe, da se štejejo za kršitve temeljnih pravic, ki pomenijo preganjanje v smislu člena 1(A) Ženevske konvencije.
- 50 Kot je generalna pravobranilka navedla v točki 80 sklepnih predlogov, je treba pri ugotavljanju, ali sta preganjanje in kaznovanje tožeče stranke iz postopka v glavni stvari v njegovi izvorni državi zaradi njegove zavrnitve opravljanja vojaške službe nesorazmerna, preizkusiti, ali taka dejanja presegajo tisto, kar je nujno za to, da zadevna država izvršuje svojo legitimno pravico do ohranjanja oboroženih sil.
- 51 Čeprav presoja te nujnosti predpostavlja upoštevanje različnih elementov, med drugim političnih in strateških, na katerih temeljijo legitimnost te pravice in pogoji za njeno izvajanje, na podlagi nobenega elementa iz spisa, predloženega Sodišču, ni mogoče šteti, da bi bilo treba podvomiti o taki pravici v okviru zadeve iz postopka v glavni stvari ali šteti, da njeno izvajanje ne opravičuje, da se vojakom, ki želijo prenehati opravljati svojo vojaško službo, izrečejo kazenske sankcije ali da se odpustijo iz vojske.
- 52 Čeprav je iz navedb predložitvenega sodišča razvidno, da bi bila tožeči stranki iz postopka v glavni stvari za dezertacijo lahko izrečena zaporna kazen od 100 dni do petnajstih mesecev, spis, predložen sodišču, ne vsebuje nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče šteti, da tak ukrep bistveno presega tisto, kar je nujno za to, da zadevna država izvršuje svojo legitimno pravico do ohranjanja oboroženih sil.
- 53 Vendar morajo nacionalni organi v zvezi s tem opraviti preizkus vseh upoštevni dejstev, ki se nanašajo na izvorno državo prosilca za status begunca, vključno z zakoni in predpisi te države ter načinom njihovega izvajanja, kot je določeno v členu 4(3)(a) Direktive 2004/83.
- 54 Dalje, za nadzora diskriminatornosti zadevnih aktov bi bilo treba preveriti, ali je ob upoštevanju ciljev izvajanja legitimne pravice do ohranjanja oboroženih sil, ki se uresničujejo z upoštevno zakonodajo, položaj vojakov, ki zavrnejo opravljanje storitve, primerljiv s položajem drugih oseb, da bi se ugotovilo, ali so sankcije, naložene navedenim vojakom, očitno diskriminatorne. Vendar iz elementov spisa, predloženih Sodišču, ni mogoče ugotoviti, da v obravnavanem primeru tak primerljiv položaj obstaja. Vsekakor morajo to preveriti nacionalni organi.
- 55 Nazadnje, „s tem povezano socialno izobčenje in neugodnosti“, ki jih v vprašanju navaja predložitveno sodišče, so zgolj posledica ukrepov, preganjanja ali kaznovanja iz člena 9(2)(b) in (c) Direktive 2004/83 in zato ni mogoče šteti, da sami po sebi pomenijo enega izmed teh ukrepov preganjanja ali kaznovanja.
- 56 Glede na navedene ugotovitve je treba na osmo vprašanje odgovoriti, da je treba določbe člena 9(2)(b) in (c) Direktive 2004/83 razlagati tako, da v okoliščinah, kot so te iz postopka v glavni stvari, ukrepov, sprejetih zoper vojaka zaradi njegove zavrnitve opravljanja vojaške službe, kot so naložitev zaporne kazni ali nečastna odpustitev iz vojske, ob upoštevanju legitimnega izvrševanja pravice zadevne države do ohranjanja oboroženih sil ni mogoče šteti za tako nesorazmerne ali diskriminatorne, da pomenijo dejanja preganjanja, navedena v teh določbah. Vendar morajo to preveriti nacionalni organi.

Stroški

57 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Določbe člena 9(2)(e) Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite je treba razlagati tako, da:

- zajemajo vse vojaško osebje, vključno z logističnim in podpornim osebjem;
- se nanašajo na položaj, v katerem bi opravljena vojaška služba v posameznem spopadu sama po sebi vključevala storitev vojnih zločinov, vključno s položaji, v katerih bi prosilec za status begunca pri takih zločinih sodeloval zgolj posredno, ker je verjetno, da bi z opravljanjem svojih nalog zagotavljal nujno podporo pripravi ali izvedbi teh zločinov;
- se ne nanašajo izključno na položaje, v katerih je dokazano, da so bili vojni zločini že storjeni, ali v katerih bi bil mogoč postopek pred Mednarodnim kazenskim sodiščem, ampak tudi na položaje, v katerih prosilec za status begunca lahko dokaže, da je zelo verjetno, da bodo taki zločini storjeni;
- mora presoja dejstev, ki jo morajo za opredelitev okoliščin zadevne službe opraviti sami nacionalni organi pod nadzorom sodišča, temeljiti na sklopu indiciev, ki ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavanega primera, med drugim tistih, ki se nanašajo na upoštevna dejstva v zvezi z izvirno državo v času odločanja o prošnji ter na individualni položaj in osebne okoliščine prosilca, dokazuje, da je glede na okoliščine službe storitev zatrjevanih vojnih zločinov verjetna;
- je treba pri presoji, ki jo morajo opraviti nacionalni organi, upoštevati okoliščine, da je bilo vojaško posredovanje izvedeno na podlagi pooblastila Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov ali konsenza mednarodne skupnosti in da država ali države, ki izvajajo operacije, prepovedujejo vojne zločine, in
- mora biti zavrnitev opravljanja vojaške službe edini način, ki prosilcu za status begunca omogoča, da se izogne sodelovanju pri zatrjevanih vojnih zločinih, in da zato okoliščina, da prosilec za status begunca ni uporabil postopka za pridobitev statusa osebe z ugovorom vesti, izključuje vsakršno zaščito na podlagi člena 9(2)(e) Direktive 2004/83, razen če navedeni prosilec dokaže, da mu v konkretnem položaju ni bil na razpolago noben tak postopek.

2. Določbe člena 9(2)(b) in (c) Direktive 2004/83 je treba razlagati tako, da v okoliščinah, kot so te iz postopka v glavni stvari, ukrepov, sprejetih zoper vojaka zaradi njegove zavrnitve opravljanja vojaške službe, kot so naložitev zaporne kazni ali nečastna odpuščitev iz vojske, ob upoštevanju legitimnega izvrševanja pravice zadevne države do ohranjanja oboroženih sil ni mogoče šteti za tako nesorazmerne ali diskriminatorne, da pomenijo dejanja preganjanja, navedena v teh določbah. Vendar morajo to preveriti nacionalni organi.

Podpisi